

kommet berettigede Ønsker om Bistand, Ønsker, som det først efter Aars Forløb vil blive muligt at efterkomme.

Tre tidligere Aarsberetninger, hvortil denne slutter sig, er trykte i Fra Arkiv og Museum.

EN HISTORISK KILDE.

Af P. SEVERINSEN.

FOR 2—3 Aar siden istandsatte jeg Bringstrup Præstegaard, der er et Sammensurium af Bygninger fra tre forskellige Aarhundreder. Under dette Arbejde fangedes min Interesse af en gammel Brandtaksations-Forretning, som laa i Embedsarkivet, og i hvilken man kunde se hele Bygningens Indretning paa den Tid. Dette førte til, at jeg laante Ringsted Branddirektors gamle Taksationsprotokoller for at studere en endnu ældre Forretning over Præstegaarden og ellers se, om der var noget interessant deri.

Det er der i høj Grad, og lignende Protokoller maa findes Landet over¹⁾. Jeg ved selvfølgelig ikke, om Fremgangsmaaden ved Affattelsen alle Vegne har været den samme og Oplysningerne altsaa ligeartede.

De to Protokoller, jeg fik fat i, gaar fra 1800 til 1829. Forud findes der Forretninger paa løse Ark. Her nævnes Herregaarde og Præstegaarde, men først og fremmest en Masse Bøndergaarde og Husmandssteder. Til Dels er det de gamle Bygninger, der stod før Udskiftningen, til Dels er det nye Udflyttergaarde. Som Helhed ses det, hvordan midtsjællandske Bønder boede og byggede i Frederik den Sjettes Tid. Der er jo sket en Del Forandring i de 100 Aar, en Udvikling fra Lergulve til Linoleum og fra klinede Lervægge til grundmurede

¹⁾ Købstædernes Brandtaksationsprotokoller er i enkelte Tilfælde brugte som bygningshistoriske Kilder, dels i Beskrivelser af enkelte Bygninger, dels til Oplysning om en hel Købstads ældre Arkitektur (først i det af Foreningen til gamle Bygningers Bevaring udgivne Arbejde om Helsingør). (*Red.*)

»Hovedbygninger« med Glasverandaer. Og Udhusene har ogsaa maattet gøre Udviklingen med. Vurderingssummerne er heller ikke uden Interesse.

Ved Aarhundredets Begyndelse findes der vistnok ikke brændte Mursten i Bringstrup By udenfor Kirken og Præstegaarden. Ved Præstegaarden fremhæves det som noget fint, at i Stuehusets Sydside er Bindingsværket udmuret med brændte Sten. Jeg har haft Lejlighed til at efterse denne Udmuring lidt nærmere i et Parti fra 1691. Der har ikke været anskaffet en eneste ny Sten. Alt er Brokker af meget forskellig Art, Munkesten, Hvælvingsten, Flisestumper o. s. v. Til de andre Sider var der »Støjlevægge«, hvoraf en Del staar stolt endnu. Det er jo lidt lavere Fordringer end nu om Dage, naar det skal være første Klasses.

I Almindelighed har en Gaardmandsbolig kun en enkelt Bilæggerovn. Selvfølgelig er Præstegaarden, efter en stor Istandsættelse 1801, langt foran. Der er en Piedestal-Kakkelovn med Rør, en To-Etage-Kakkelovn med Kobberrør og Tromle, en To-Etage-Kakkelovn, en En-Etage-Kakkelovn, »endnu en engelsk brændesparende Indretning paa Fyrstedet med Stegeovn«. Dette er noget ganske ovenud i Landsbyen. Derimod er der gerne flere Lejligheder i hver Gaard. Man faar som oftest at vide, hvor mange Vinduer der er, og hvilken Slags, Blyvinduer eller »engelske« (med Træsprosser). Det sidste er den nye Tid. Dørene er i Almindelighed »ordinære« (glatte), stundom »hollandske« (med Fyldinger), i Præstegaarden endog »med indstukne Laase og Messing-Haandfange«. Ofte findes Elle-Overtømmer.

Som Eksempel meddeler jeg Beskrivelse af et Par Gaarde i Bringstrup, den ene gammel, den anden ny.

Anno 1810 den 16. Julii. Bringstrup Sogn og Bye.
Østensgaard. Fæster Søren Nielsen. Ejer Mørup.

1. Stuehuus i Vester, 22 Alen lang i 8 Fag, $8\frac{1}{4}$ Alen bred, Egebindingværk i Fod, Fyrre Overtømmer, klinede Vægge og Straaetag, indrettet til Stuer Kammer, Kiøken, Bryggerhuus og Forstue med en Skorsteen, en Bagerovn, en Køle, en

Bielægger Kakelovn og en indmuuret Kobber Kiedel paa $1\frac{1}{2}$ Tønde, Bræddø Loft overalt, Blyvinduer og ordinaire Dørre,
 à Fag 60 Rdl. = 480 Rdl.

2. En Længde til Nord, 45 Alen lang i 17 Fag, $7\frac{1}{4}$ Alen breed, Egeunder-, Fyrre- og Elle-Overtømmer, Stolper paa Steenene, klinede Vægge og Straae Tag. Deraf er 3 Fag indrettet til Stue og Kiøkken med en Skorsteen og en Bielægger Kakelovn, Loft overalt, Blyvinduer og ordinaire Dørre. De øvrige 14 Fag indrettet til Loe, Lade, Port og Stald à Fag 24 Rdl. er 410 —

3. En Længde til Øster, $27\frac{1}{2}$ Alen lang i 14 Fag, 8 Alen breed, Egeunder-, Fyrre- og Elle-Overtømmer, Stolper paa Steenene, klinede Vægge og Straae Tag indrettet til Loe, Lade og Stald, à Fag 24 Rdl. eller 335 —

4. En Længde til Sønder, $15\frac{1}{2}$ Alen lang i 6 Fag, 7 Alen breed Egeunder-, Fyrre- og Elle-Overtømmer, Stolper paa Steenene, klinede Vægge og Straa Tag; indrettet til Loe, Lade og Stald, à Fag 20 Rdl. 120 —

5. Et Brøndværk af Eege-Stolper og Fyrrebeklædning, vurderet for 5 —
 1350 Rdl.

Denne Gaard var aabenbart af de ældre, og ved at følge Opregningens Række kan man tegne Rummene. Mod Sædvane faar vi ikke at vide, hvor mange Blyvinduer der var. Det er fint, at Stuehuset staar i Fod, — en Finhed, som iøvrigt plejede at hævne sig, naar Foden raadnede.

Ved Siden af skal vi se, hvorledes en Sognefoged bygger nyt og tidssvarende 1825. Det er Nabogaarden.

Udflyttergaarden *Dalsagergaarden*. Fæster Sognefoged Christoffer Madsen.

a. Stuehus. Nye. 36 Al. langt 14 Fag, $8\frac{1}{2}$ Al. bredt. Egebindingsværk, do. Fod, Fyrreovertømmer, Væggene paa søndre Side murede af brændte [Sten], iøvrigt klinede — til 2 Stuer, 3 Kamre, Kiøkken og Forstue — med 2 Skorstene, Bagerovn, Kölne, 2 Bilægerovne og en indmuuret Kiedel paa 1 Td., Loft overalt, engelske Vinduer, en Fyldingdør og iøvrigt ordinaire

Døre — Vinduer og Dørene malede med Oliefarve ligesom og et Paneel, hvormed Dagligstuen er heelt beklædt paa de 3 Sider — taxeres à Fag 40 Rbd. Sedler, er 560 Rbd., der omskrives til	540 Rbd. Sølv.
b. en Længde i Vester, 33 Al. lang, 15 Fag, 8 ¹ / ₂ Al. bred, — Egeunder-, Fyrrevertømmer — til Loe, Lade, Stald, Tørvehuus, Karlekammer og Port, med Loft over 2 Fag — taxeret à Fag 25 Rbd. Sedler, er 375 Rbd. og	360 — —
c. ved samme Længde en Lude til vestre Side — 21 ¹ / ₂ Al. lang, 8 Fag, 2 ¹ / ₂ Al. bred — Egeunder-, Fyrrevertømmer, til Stald, à Fag 5 Rbd. Sedler er 40 Rbd.	40 — —
d. en Længde i Nord, 33 Al. lang, 13 Fag, 8 Al. bred — Egeunder-, Fyrrevertømmer, til Loe, Lade og Port — à Fag 22 Rbd. Sedler, er 286 Rbd.	280 — —
e. en Længde i Øster, 39 Al. lang, 14 Fag, 9 Al. bred — Egeunder-, Fyrrevertømmer — til Loe, Lade, Faarehuus og Huggehuus — à Fag 26 Rbd. Sedler, er 364 Rbd., der omskrives til	350 — —
f. et Brøndværk af Egestolper, Støtte, Ballance og Fyrrebeklædning à 10 Rbd. Sedler, er	10 — —

Tilsammen . . . 1580 Rbd. Sølv.

NYT FRA VORE VIDENSKABELIGE INSTITUTIONER.

Smaa Meddelelser fra Frederiksborg.

Det Nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg har i den senere Tid haft det Held at komme i Besiddelse af flere Genstande, hvis Oprindelse og Skæbne gennem Tiderne det er lykkedes at udrede, saa nøje, at de derved vinder en betydelig historisk og kulturhistorisk Interesse. En kort Redegørelse for nogle af disse Erhvervelser vil derfor sikkert være paa sin Plads i dette Tidsskrift.

A. Kong Frederik den Andens Portræt.

Frederiksborg Slot bærer Navn efter Kong Frederik den Anden, og derude minder meget mere end Navnet om denne